

ROK	Nr zespołu	Lp.	Nazwisko	Imię	Sporządził
2021	4	1	Ryś	Przemysław	
Grupa dziekanatów a		2	Penkala	Roch	X
1		3			
	Data: 03.06.2021	4			

Ćwiczenie nr 3

Typy reakcji chemicznych

1 Cel ćwiczenia

Poznanie typów reakcji chemicznych i prawa zachowania masy.

2 Opis wykonanych eksperymentów

2.1 Reakcja syntezy

Wiórki miedzi umieszczono w tyglu i ogrzano nad palnikiem do ok. 400°C , po upływie 20 minut tygiel zdjęto z palnika. Następnie do jednej probówki dodano czystą (nieogrzaną) miedź, a do drugiej ogrzaną miedź. Do probówek dolano kilka cm^3 rozcieńczonego H_2SO_4 i ogrzano. Potem probówki ochłodzono, zawartość przelano do czystych probówek i dodano do nich kilka kropli wodnego roztworu amoniaku.

2.2 Reakcja wymiany pojedynczej

Do dwóch probówek dolano po 2 cm^3 rozcieńczonego roztworu siarczanu(VI) miedzi(II) CuSO_4 . Do jednej z probówek wrzucono mały kawałek blaszki żelaznej. Przelano niewielkie ilości roztworów do czystych probówek i zadano kilkoma kroplami roztworu wodorotlenku sodu NaOH .

2.3 Reakcja wymiany podwójnej

Do pierwszej probówki zawierającej 1 cm^3 roztworu kwasu siarkowego H_2SO_4 dodano taką samą ilość roztworu chlorku baru BaCl_2 . Drugą probówkę zawierającą 1 cm^3 kwasu solnego HCl potraktowano roztworem węglanu sodowego Na_2CO_3 .

2.4 Reakcja egzotermiczna

Do probówki nalano około 3 cm³ wody destylowanej. Przy pomocy termometru zmierzono temperaturę wody. Następnie wprowadzono do probówki kilka pastylek NaOH. Temperaturę zmierzono ponownie.

2.5 Reakcja endotermiczna

Do probówki wprowadzono kilka kostek lodu. Przy pomocy termometru zmierzono temperaturę. Następnie wprowadzono do probówki niewielką ilość NaCl. Temperaturę zmierzono ponownie.

2.6 Reakcja odwracalna

Do czterech probówek wprowadzono po 7 kropli 0.0025 n roztworu FeCl₃ i 0.0025 n roztworu KSCN. Jedną probówkę z roztworem zachowano jako próbkę wzorcową do porównania wyników doświadczenia. Resztę roztworu rozlano do trzech probówek. Dodano do nich następujące odczynniki: do pierwszej - 1 kroplę nasyconego roztworu FeCl₃, do drugiej - 1 kroplę nasyconego roztworu KSCN, do trzeciej - kilka kryształków chlorku potasu KCl.

2.7 Reakcja hydrolizy

Do trzech probówek wsypano niewielką ilość: chlorku amonu (NH₄Cl), octanu sodu (CH₃COONa) i octanu amonu (CH₃COONH₄), a następnie dodano po 5 cm³ wody destylowanej. Później dodano błękit bromotymolowy.

3 Wyniki

3.1 Reakcja syntezy

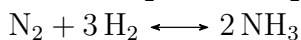
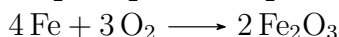
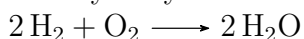
3.1.1 Obserwacje

1. ogrzana miedź zmieniła barwę z rdzawożółtej na ciemnoszarą
2. po ogrzaniu w probówce z czystą miedzią nie widać zmian, w probówce z ogrzaną miedzią widać zmianę barwy na niebieską
3. po dodaniu wodnego NH₃ w probówce z czystą miedzią nie zaobserwowano zmian, w probówce z miedzią z początku powstaje osad, który po pewnym czasie rozpuszcza się a roztwór przybiera ciemnoniebieską barwę

3.1.2 Wnioski

- podczas ogrzewania miedź połączyła się z tlenem z powietrza
- $2 \text{Cu} + \text{O}_2 \longrightarrow 2 \text{CuO}$ (tlenek miedzi (II)) (synteza)
- $\text{CuO} + \text{H}_2\text{SO}_4 \longrightarrow \text{CuSO}_4$ (siarczan (VI) miedzi) + H_2O (wymiana podwójna)
- $\text{Cu}^{2+} + 6 \text{H}_2\text{O} \longrightarrow [\text{Cu}(\text{H}_2\text{O})_6]^{2+}$ (kation heksawodomiedziowy (II)) (synteza)
- $[\text{Cu}(\text{H}_2\text{O})_6]^{2+} + 2 \text{NH}_3 \longleftrightarrow [\text{Cu}(\text{OH})_2(\text{H}_2\text{O})_4] + 2 \text{NH}_4^+$ (dihydroksytetrawodomiedź (II) i anion amonowy) (wymiana podwójna)
- $[\text{Cu}(\text{OH})_2(\text{H}_2\text{O})_4] + 4 \text{NH}_3 \longleftrightarrow [\text{Cu}(\text{H}_2\text{O})_2(\text{NH}_3)_4]^{2+} + 2 \text{OH}^-$ (kation diwodotetraamonomiedziowy (II)) (wymiana podwójna)

Inne syntezy:

3.2 Reakcja wymiany pojedynczej

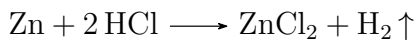
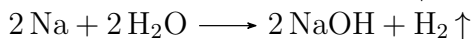
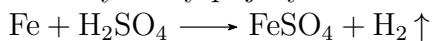
3.2.1 Obserwacje

1. roztwór CuSO_4 ma niebieską barwę
2. po 15 minutach w probówce z dodanym żelazem roztwór zmienił barwę na zieloną i wydzielila się czarna stała substancja, w drugiej probówce nie zaobserwowano zmian
3. po dodaniu NaOH w probówce z żelazem wytworzył się rdzawy osad, w drugiej probówce wytworzył się niebieski osad

3.2.2 Wnioski

- Fe reaguje z CuSO_4
- $\text{Fe} + \text{CuSO}_4 \longrightarrow \text{FeSO}_4 + \text{Cu}$ (wymiana pojedyncza)
- probówka z żelazem: $\text{FeSO}_4 + 2 \text{NaOH} \longrightarrow \text{Na}_2\text{SO}_4 + \text{Fe}(\text{OH})_2 \downarrow$ (wymiana podwójna)
- druga probówka: $\text{CuSO}_4 + 2 \text{NaOH} \longrightarrow \text{Na}_2\text{SO}_4 + \text{Cu}(\text{OH})_2 \downarrow$ (wymiana podwójna)

Inne wymiany pojedyncze:

3.3 Reakcja wymiany podwójnej

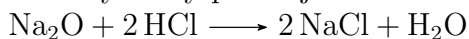
3.3.1 Obserwacje

1. w probówce z H_2SO_4 wytwarza się osad
2. w probówce z HCl wydziela się gaz

3.3.2 Wnioski

- pierwsza probówka: $\text{H}_2\text{SO}_4 + \text{BaCl}_2 \longrightarrow \text{BaSO}_4 \downarrow + 2\text{HCl}$
- $\text{Ba}^{2+} + \text{SO}_4^{2-} \longrightarrow \text{BaSO}_4$
- $2\text{HCl} + \text{Na}_2\text{CO}_3 \longrightarrow 2\text{NaCl} + \text{H}_2\text{O} + \text{CO}_2 \uparrow$
- $2\text{H}^+ + \text{CO}_3^{2-} \longrightarrow \text{H}_2\text{O} + \text{CO}_2$

Inne wymiany podwójne:

3.4 Reakcja egzotermiczna

Podczas reakcji endotermicznej energia potrzebna do stworzenia lub rozrywania wiązań związków jest pobierana z otoczenia. W reakcji egzotermicznej energia powstaje w wyniku rozdzielania lub tworzenia wiązań chemicznych. Rozpuszczanie NaOH w wodzie to reakcja egzotermiczna, więc probówka zwiększyła swoją temperaturę.

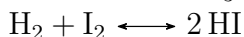
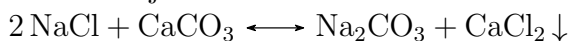
3.5 Reakcja endotermiczna

Po dodaniu NaCl lód zaczął się rozpuszczać, temperatura zmalała, więc jest to reakcja endotermiczna.

3.6 Reakcja odwracalna

- $\text{FeCl}_3 + 6 \text{KSCN} \longrightarrow \text{K}_3[\text{Fe}(\text{SCN})_6] + 3 \text{KCl}$
- po zmieszaniu roztwórow ma pomarańczową barwę
- $K = \frac{[\text{K}_3[\text{Fe}(\text{SCN})_6][\text{KCl}]^3}{[\text{FeCl}_3][\text{KSCN}]^6}$
- roztwór w pierwszej probówce nabiera czerwonej barwy (równowaga przesunęła się w stronę produktów)
- w drugiej nabiera bardziej czerwonej barwy (równowaga przesunęła się w stronę produktów)
- w trzeciej pomarańczowa barwa zaczyna przechodzić w blado żółty (równowaga przesunęła się w stronę substratów)
- odwrotna reakcja: $\text{K}_3[\text{Fe}(\text{SCN})_6] + 3 \text{KCl} \longrightarrow \text{FeCl}_3 + 6 \text{KSCN}$

Inne reakcje odwracalne:

3.7 Reakcja hydrolizy

3.7.1 Obserwacje

1. roztwory są bezbarwne
2. po dodaniu do probówek błękitu bromometylowego:
  - probówka z NH_4Cl zmieniła barwę na żółtą
  - probówka z CH_3COONa zmieniła barwę na granatową
  - probówka z $\text{CH}_3\text{COONH}_4$ ma zieloną barwę

3.7.2 Wnioski

- probówka z NH_4Cl przez NH_4^+ ma $pH < 7.6$
- probówka z CH_3COONa przez CH_3COO^- ma $pH > 7.6$
- probówka z $\text{CH}_3\text{COONH}_4$ ma jony słabego kwasu i zasady więc $pH \approx 7.6$
- reakcja tych soli z wodą daje te jony

- $\text{NH}_4\text{Cl} + \text{H}_2\text{O} \longleftrightarrow \text{NH}_3 + \text{H}_3\text{O}^+ + \text{Cl}^-$
- $\text{NH}_4^+ + \text{H}_2\text{O} \longleftrightarrow \text{NH}_3 + \text{H}_3\text{O}^+$
- $\text{CH}_3\text{COONa} + \text{H}_2\text{O} \longleftrightarrow \text{CH}_3\text{COOH} + \text{Na}^+ + \text{OH}^-$
- $\text{CH}_3\text{COO}^- + \text{H}_2\text{O} \longleftrightarrow \text{CH}_3\text{COOH} + \text{OH}^-$

4 Zagadnienia do przygotowania

4.1 Zdefiniuj pojęcie reakcji chemicznej

Reakcja chemiczna to procesy w których powstają lub rozrywają się wiązania chemiczne. Udział w reakcjach chemicznych biorą atomy, jony lub cząsteczki związków chemicznych.

4.2 Jakie znasz typy reakcji chemicznych

1. reakcja syntezy $\text{A} + \text{B} \longrightarrow \text{AB}$
2. reakcja wymiany pojedynczej $\text{AB} + \text{C} \longrightarrow \text{AC} + \text{B}$
3. reakcja wymiany podwójnej $\text{AB} + \text{CD} \longrightarrow \text{AC} + \text{BD}$
4. reakcja analizy $\text{AB} \longrightarrow \text{A} + \text{B}$

4.3 Na czym polega reakcja endo- i egzotermiczna

Podczas reakcji endotermicznej energia potrzebna do stworzenia lub zerwania wiązań chemicznych jest pobierana z otoczenia. W reakcji egzotermicznej energia powstaje do otoczenia w wyniku rozdzielania lub tworzenia wiązań chemicznych.

4.4 Co to jest stała równowagi chemicznej

Stała ta mówi o stosunku stężeń substratów i produktów środowiska reakcyjnego w którym reakcja przestaje zachodzić.

$$K = \frac{[\text{AC}][\text{BD}]}{[\text{AB}][\text{CD}]}$$